

ІСТОРІЯ ФАРМАЦІЇ

Дудка П.Ф.

професор;

Тарченко І.П., Бодарецька О.І., Добрянський Д.В.

асистенти,

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

РОЛЬ ПРОФЕСОРА А.П. ПЕЛЕЩУКА В ФОРМУВАННІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ ШКОЛИ НА СТОМАТОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Видатний київський терапевт, Заслужений діяч науки України, професор Анатолій Петрович Пелешук – яскраве втілення якостей лікаря-гуманіста. Він лауреат премії ім. М.Д. Стражеска і Ф.Г. Яновського НАН України, славний продовжувач традицій терапевтичної школи в Україні. 16 липня нинішнього року виповнюється 100 років від його дня народження.

Інформацію про те, що майбутній професор А.П. Пелешук працював на кафедрі в перші роки її створення ми отримали з архівних документів нашої кафедри. Запис дуже короткий тільки прізвище і вказівка – «працює за сумісництвом». Яким було приємним наше здивування, коли в описі документів Державного архіву м. Києва серед списків співробітників стоматологічного інституту ми знайшли знайоме прізвище – Пелешук А.П. [1]. Надзвичайно зворушливо було вчитуватися в матеріали особистої справи патріарха терапевтичної школи в Україні.

Рукою майбутнього нашого завідувача кафедри обережно написана автобіографія, відмічено навчання в трудовій і торгівельно-промисловій школі, Робітфаку, медичному інституті. Воюючи на південному фронті Анатолій Петрович разом з полком кавалерійської дивізії (він служив начальником пересувного полкового медичного санітарного батальйону №123) потрапив у оточення. Це сталося в м. Дніпродзержинську. Далі перебування в німецькому таборі №348, що знаходився в м. Дніпропетровську. В 1942 р. йому допомогли втекти з полону, і влітку він був вже дома, в Києві.

Почалася активна робота лікаря і науковця. Як свідчать дані автобіографії вченого на нашу кафедру Анатолій Петрович прийшов працювати, маючи тривалий і вагомий досвід молодого вченого: успішне навчання в аспірантурі в факультетській терапевтичній клініці 2-го Київського медичного інституту під керівництвом проф. В.М. Іванова, написана дисертація на тему «Окислительно-восстановительные процессы при раке внутренних органов», яку захистив в 1944р.

До речі, в 1939р. після закінчення аспірантури він був зарахований на посаду асистента кафедри госпітальної терапії 2-го КМІ, а в 1940р. рада професорів 2-го КМІ присвоїла А.П. Пелешуку вчене звання асистента. На цій посаді він працював до 01.07.1941р.

Отже – весною 1946р. А.П. Пелешук залишає кафедру терапії стоматологічного інституту і повертається до неї в 1962р., за 16 років, на цей раз – завідувачем. Клінічною базою кафедри стає лікарня для працівників водного транспорту.

На базі кафедри функціонували три терапевтичні відділення на 160 ліжок. Клініка займала три поверхи нового корпусу. Лекції читалися в аудиторії, яка дозволяла систематично демонструвати хворих, проводити повний клінічний аналіз, включаючи питання генетики. Удосконалення навчального процесу здійснювалося шляхом використання на лекціях нового апарата «Епідіаскопа», таблиць, діапозитивів, програвача з демонстрацією різних звукових феноменів, результатів інструментальних методів дослідження (фонокардіографії, електрокардіографії, рентгенографії), а також нових біохімічних показників, які впроваджувалися в лікувальну практику внаслідок наукових випробувань співробітників кафедри та відділу терапевтичної нефрології щойно створеного Інституту нефрології.

Для ведення практичних занять широко використовувалася лабораторія Інституту нефрології. Для студентів 4-го курсу разом з Інститутом нефрології читалися комплексні лекції з проблем патології нирок, а на 5-му курсі – лекція, присвячена гострій нирковій недостатності.

Як свідчать дані архіву кафедри, у 1968 – 1970 роках на кафедрі працювали викладачі: Т.Д. Нікула, Н.Я. Фурсова, В.Н. Вальчук, К.М. Ревенок, Т.О. Белицька, Л.А. Пиріг, В.Б. Подобедов, В.Я. Персицький, Т.Ф. Подвальнюкова, Н.Я. Мельман, Ф.М. Едельман, Ф.М. Бялик та інші – відомі в майбутньому лікарі, вчені, педагоги.

У 1962 р. А.П. Пелешук захистив докторську дисертацію на тему «Влияние сна на секреторную и моторную функцию желудка», а в 1964р. отримав звання професора.

Тематика наукових досліджень кафедри в цей період була надзвичайно різноманітною, але основним напрямком наукових досліджень співробітників кафедри було «Фізіологія і патологія органів травлення». Досліджувалися проблеми ревматизму, інфекційного неспецифічного поліартриту, гіпертонічної хвороби, виразкової хвороби, хронічних гепатитів, захворювань жовчних шляхів.

В клініці проводилися клінічні дослідження лікарських препаратів, що використовувалися для лікування шлунково-кишкового тракту та печінки: галідору, сирепару, вітаміну В15, кокарбоксілази. Вивчався вплив мінералокортикоїдів, преднізолону, АКТГ на шлункову секрецію, лікування сном виразкової хвороби і навіть використання чаю, кави та какао в дієтичному харчуванні хворих на патологію шлунка.

Кафедра працювала в співдружності з клінічними кафедрами стоматологічного факультету. Наприклад, у 1960р. проф. А.П. Пелешук разом з проф. Ю.Й. Бернацьким був науковим керівником дисертації на здобуття вченого ступеня к.м.н. А.Р. Скрабенчук «Функциональные изменения сердечно-сосудистой системы в связи с операциями в челюстно-лицевой области».

Проводилися дослідження разом з кафедрою терапевтичної стоматології, результатом цієї співпраці були наукові статті, надруковані в 1964р (журнал «Врачебное дело») доцентами А.К. Шейна та Е.С. Яворською: «Изменения в ротовой полости при заболеваниях печени» та «Глоссодиния при заболеваниях желудочно-кишечного тракта».

Активно працювала молодь. Широко впроваджувалися в практику лабораторій лікувальних закладів таблиці, складені аспірантом кафедри Ф.Г. Корабейніковим, які давали можливість швидко і точно розраховувати дебіт-час вільної соляної кислоти при дослідженні шлункової секреції. В подальшому клінічний ординатор кафедри В.М. Кудрін доповнив ці таблиці розрахунками кислого та лужного компонентів шлункового соку. Обидва дослідника отримали авторські свідоцтва на винахід.

Співробітники кафедри виступали на республіканських конференціях, всесоюзних симпозіумах, з'їздах з доповідями, які

були присвячені проблемам фізіології і патології органів травлення, питанням курортології.

Наприклад, у 1968р. проф. А.П. Пелешук зробив доповідь на республіканській конференції з проблем патофізіології системи травлення. На всесоюзному симпозиумі, присвяченому шлунковій секреції в м. Таллінні виступили з доповідями проф. А.П. Пелешук, аспірант В.Б. Подобедов. Влітку 1968р. проф. А.П. Пелешук доповідав на 16 з'їзді терапевтів та на Міжнародному конгресі гастроентерологів у Празі.

З 1962 до 1971 р. виконано понад 105 наукових робіт, більшість яких були надруковані в різних авторитетних на той час журналах: «Терапевтический архив», «Врачебное дело», «Урология и нефрология», «Клиническая медицина», «Лабораторное дело».

Виконано і захищено 4 кандидатські дисертації (В.Н. Вальчук, В.Н. Гуменная, Г.А. Белицька, К.М. Ревенок).

Виданий монотематичний збірник «Курортное лечение больных с заболеваниями печени» (відповідальний редактор професор А.П. Пелешук).

На початку 1970-х років матеріали наукових публікацій кафедри читали і цитували не тільки в СРСР, але і в зарубіжних країнах (Франції, Німеччині, Ізраїлі тощо).

На базі Київської клінічної лікарні для обслуговування працівників водного транспорту здійснювалася велика лікувально-консультативна робота. Продовжуючи кращі традиції свого вчителя – В.М. Іванова, А.П. Пелешук піклувався про створення спокійної творчої атмосфери в клініці, нерозривних зв'язків між кафедрою та клінічною базою. Ніколи протиріч між цими структурами не було.

Проф. А.П. Пелешук піклувався про молодь, активно підтримував роботу наукового студентського гуртка. Керувати роботою наукового студентського гуртка було доручено молодому асистенту Т.Д. Нікулі. Немало часу він витрачав на роботу з гуртківцями, проводив вечірні обходи хворих, обговорював результати студентських наукових досліджень.

За свідченнями учнів проф. А.П. Пелешука на кафедрі панувала атмосфера духовності, культури. Анатолій Петрович на ділі продовжив втілювати в життя набуття знаменитого Феофіла Гавриловича Яновського – «Не відмовити в допомозі жодному хворому». Саме так жив і працював професор А.П. Пелешук.

Отож, кафедра терапії стоматологічного факультету за часів керівництва професора А.П. Пелешука – яскрава сторінка в історії,

період формування достойної авторитетної наукової школи для підготовки майбутніх лікарів на стоматологічному факультеті Національного університету імені О.О. Богомольця.

Список використаних джерел:

1. Особиста справа А.П. Пелешука. Державний архів Києва. Ф.Р-859, оп. 7, спр. 142, арк 1-8.
2. А.С. Свінціцький, М.І. Дземан / Національний медичний університет імені О.О. Богомольця // <http://www.mif-ua.com/archive/issue-5470/article-5648/http>
3. Сторінки життя та діяльності Анатолія Петровича Пелешука / Журнал «Внутренняя медицина» // №4(10) – 2008.
4. Исаак Трахтенберг Оптимистические диалоги с врачами / 28 апреля 2006, // http://gazeta.zn.ua/HEALTH/optimisticheskie_dialogi_s_vrachami.html.
5. Матвієнко В. / Линия жизни. <http://therapia.ua/therapia/2010/04/liniya-zhizni-liniya-vnimaniya-k-patsientu>.
6. Юрий Григорьев, Леонид Веницкий. / Три гиганта киевской терапии <http://m-l.com.ua/?aid=33>